

KINH TẾ THÁI LAN TRƯỚC NHỮNG THỬ THÁCH MỚI

PGS.PTS. HOÀNG THỊ CHÍNH

Bắt đầu từ kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội quốc gia lần thứ nhất (1961 - 1966) đến nay, nền kinh tế Thái Lan đã ở vào quỹ đạo của sự phát triển nhanh. Tốc độ tăng trưởng bình quân hơn 7%/năm. Đặc biệt từ năm 1987 đến nửa đầu của thập niên 90, tốc độ tăng trưởng GDP luôn ở mức trên 8%. Thái Lan được xếp vào hàng ngũ các nền kinh tế có tốc độ

lợi. Trải qua 30 năm tăng trưởng liên tục, nền kinh tế Thái Lan đã thực sự lớn mạnh và thoát ra khỏi thế giới các nước nghèo nàn, lạc hậu. Theo đánh giá của WB thì Thái Lan được xếp vào hàng ngũ các nước giàu có trung bình trên thế giới và đang ở ngưỡng cửa của các nước công nghiệp mới (NICs). Một số chỉ tiêu kinh tế cơ bản trong 10 năm qua có thể thấy rõ qua biểu 1.

vượt qua giới hạn trên 7%. Thực ra với tốc độ tăng trưởng như thế cũng là niềm mơ ước của nhiều quốc gia trong một thế giới có mức tăng trưởng bình quân năm chỉ vào khoảng trên dưới 3%. Nhưng với Thái Lan thì đó là cả một vấn đề đáng suy nghĩ vì liên tục trong nhiều năm qua họ đã đạt được tốc độ tăng trưởng rất cao. Như vậy, phải chăng là nền kinh tế Thái Lan đang ở ngưỡng cửa của sự suy

Biểu 1: Một số chỉ tiêu phát triển kinh tế của Thái Lan 1985 - 1995

Các chỉ tiêu	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
1. Tốc độ tăng trưởng (%)	4,6	5,5	9,5	13,3	12,2	11,2	8,5	8,1	8,3	8,8	8,5
2. GNP/dầu người (USD)	1008	1037	1113	1230	1351	1476	1724	1911	2115	2380	2670
3. Tốc độ tăng trưởng xuất khẩu (%)		20,8	28,8	33,9	27,7	14,4	23,5	13,1	13,0	21,3	24,3
4. Cán cân thương mại (triệu USD)	-1333	-387	-367	-1957	-2812	-6612	-5780	-3956	-4052	-3974	-6236
5. Dự trữ quốc tế (triệu USD)	3003	3776	5211	7112	10.508	14.273	18416	21.182	25440	30279	37235
6. Nợ nước ngoài (triệu USD)	17552	18505	20305	21674	23452	28264	35954	39612	45819	48215	52.725
7. Chỉ số lạm phát (%)	2,4	1,9	2,5	3,8	5,4	6,0	5,7	4,1	3,3	5,0	5,8
8. Tỷ lệ thất nghiệp (%)	3,7	3,5	5,8	3,1	1,4	2,2	2,7	1,4	1,5	2,6	2,5

Nguồn : 1 The Fifth Convention of the East Asian Economic Association in Bangkok, Thailand, October 25, 26, 1996
2. Tư liệu kinh tế bảy nước thành viên ASEAN - Nhà xuất bản Thống kê, Hà Nội - 1996.

tăng trưởng cao nhất thế giới, là điểm sáng thu hút sự chú ý của nhiều quốc gia.

Đã từ lâu, Thái Lan được biết đến như một đất nước có nền kinh tế năng động với đường lối ngoại giao mềm dẻo và vị trí địa lý hết sức thuận

Tuy nhiên, bắt đầu từ cuối năm 1995 và bước sang năm 1996 này, nền kinh tế Thái Lan có phần chững lại, thu hút sự chú ý của nhiều nhà phân tích kinh tế thế giới.

Trước hết, xét về tốc độ tăng trưởng GDP năm nay khó lòng có thể

thoái?

Như một số các nước Đông Á khác, xuất khẩu đóng vai trò quan trọng trong tăng trưởng kinh tế ở Thái Lan, nhưng năm nay có sự suy giảm đáng kể. Mức độ tăng trưởng xuất khẩu ước tính chỉ vào khoảng

hơn 10%, giảm gần 1/2 lần so với năm 1995 (24,3%). Giá trị xuất khẩu 7 tháng đầu năm nay chỉ đạt 32 tỷ USD, tức là tốc độ tăng trưởng có 3,8%, thấp hơn hẳn so với chỉ tiêu 10,2% mà Ngân hàng Thái Lan đã đặt cho năm nay. Một số sản phẩm xuất khẩu quan trọng có giá trị xuất khẩu giảm rõ rệt như: quần áo: -21,8%; giày dép: -35,4%, tôm đông lạnh: -17,4%, các sản phẩm nhựa: -35,9%... Chỉ tính riêng 9 tháng đầu năm nay, ngành dệt phải gánh chịu một khoản thiệt hại lên tới 1,5 tỷ baht (60 triệu USD).

Cũng cần phải nói thêm rằng, từ năm 1985 đến nay, hầu hết tốc độ tăng trưởng xuất khẩu ở Thái Lan đều đạt không dưới 20% và giá trị xuất khẩu ở nước này chiếm đến hơn 80% GDP thì mới thấy hết được sự đi xuống của xuất khẩu và ảnh hưởng của nó thật to lớn đối với tốc độ tăng trưởng của nền kinh tế Thái.

Có thể nói trong 10 năm qua, Thái Lan luôn ở tình trạng thâm hụt trong cán cân thương mại với mức bình quân trên 3 tỷ USD/năm, cá biệt vào năm 1990 đạt mức kỷ lục 6,6 tỷ USD. Tình hình xem ra sáng sủa hơn vào những năm sau đó, nhưng đến năm 1995 con số đó lại tăng vọt lên và ước tính năm 1996 này còn cao hơn nữa.

Sự thâm hụt trong cán cân thương mại cũng là điều dễ hiểu đối với một nước đang phát triển có mức tăng trưởng cao như Thái Lan vì trong kim ngạch nhập khẩu chủ yếu là thiết bị máy móc, linh kiện và các nguyên liệu thô (chiếm tới hơn 70%) để phục vụ cho sản xuất. Tuy nhiên, nếu cứ kéo dài tình trạng này, chẳng những ảnh hưởng đến cán cân thanh toán, mà còn làm xấu đi nền kinh tế đất nước.

Hoạt động du lịch vốn sôi động và là một trong các nguồn thu ngoại tệ quan trọng trong lĩnh vực dịch vụ của Thái Lan. Hàng năm ngành này mang về cho Thái Lan một khoản tiền trên 6 tỷ USD, chiếm hơn 3% GDP. Thế mà bắt đầu từ năm 1995 đến nay, ngành du lịch cũng nguội lạnh. Hàng loạt khách sạn 4 hoặc 5 sao cực kỳ sang trọng, một thời hoàng kim nay cũng đang ế ẩm vì vắng khách và dẫn đến thua lỗ. Thí dụ: tập đoàn khách sạn Roal năm 1995 đã thừa nhận bị thua lỗ tới 7,8 triệu USD. Khách sạn Orient và khách sạn Central Plata, tỷ lệ lợi nhuận chỉ đạt 19,4% và 8,7%, thua hẳn so với năm 1994.

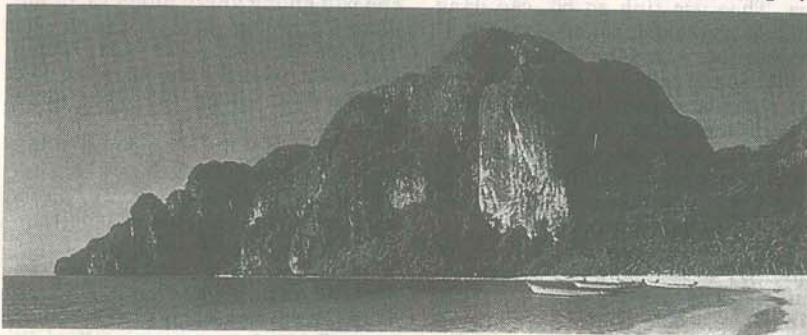
Xu hướng chung của khách du lịch hiện nay là thích thuê những phòng rẻ tiền vì mục đích chính không phải là hưởng thụ cuộc sống tiện nghi mà là tận hưởng phong cảnh thiên nhiên, tìm hiểu phong tục

tập quán của dân bản xứ và mua sắm. Nếu môi trường sống của Thái Lan không được cải thiện thì du khách sẵn sàng tìm đến những nước láng giềng có thiên nhiên trong lành và tinh khiết hơn.

Do thu nhập tăng, có cuộc sống khá hơn, số lượng dân Thái Lan đi du lịch ra nước ngoài ngày càng đông. Đó là một biểu hiện tích cực. Tuy nhiên điều đáng nói là số người này đã chi dùng quá nhiều ở nước ngoài so với khách du lịch nước ngoài đến Thái Lan. Theo số liệu của Ủy ban du lịch Thái Lan (TAT), một công dân Thái ra nước ngoài du lịch đã chi dùng 200 USD cho một ngày, trong khi đó khách nước ngoài đến Thái Lan chỉ chi dùng có 136 USD. Không những thế, thời gian của một chuyến đi cũng tăng lên từ 8,43 ngày (1991) đến 9,37 ngày (1994). Chính vì thế, trong thời gian 1991 - 1995, cũng theo nguồn tài liệu trên, mặc dù lượng khách nước

ngoại lạnh, kém hiệu quả ở lĩnh vực tài chính ngân hàng. Thị trường chứng khoán giảm 20% trong vòng 9 tháng đầu năm 1996, là mức cao nhất trong 3 năm qua. Các nhà đầu tư nước ngoài đã bỏ thị trường chứng khoán Thái Lan để chạy vào các thị trường chứng khoán đang lên khác trong khu vực. Nợ nước ngoài cũng tăng lên, đặc biệt là nợ ngắn hạn, đạt tới 26,1 tỷ USD vào cuối năm 95, bằng 1/2 tổng số nợ nước ngoài của Thái Lan (trong khi năm 1991 chỉ có 15,4 tỷ USD); ngân hàng thương mại Thái Lan nợ chồng chất, lên tới hơn 3 tỷ USD vì cho vay lỗ vốn...

Sự suy thoái về kinh tế kéo theo sự khủng hoảng về mặt xã hội. Mức sống của người dân Thái tuy có khá lên song mức độ phân hóa giàu nghèo ngày càng tăng. Nếu so sánh nhóm 10% số người giàu nhất với nhóm 10% số người nghèo nhất thì mức chênh lệch năm 1981 là 17 lần đã tăng vọt

ngoài đến Thái Lan có tăng lên từ 5,1 đến 6,2 triệu người nhưng lợi nhuận thu được từ họ còn thua số tiền mà người Thái tiêu dùng ở nước ngoài tới hơn 80 tỷ baht. Và điều này ảnh hưởng không tốt đến ngành du lịch Thái Lan, góp phần làm xấu đi tình trạng cán cân tài khoản vãng lai. Năm ngoái, mức độ thâm hụt trong tài khoản vãng lai đã đạt 335 tỷ baht, chiếm tới hơn 8% so với GDP. Năm nay, theo dự báo mức độ thâm hụt còn trầm trọng hơn nữa, đe dọa sự ổn định của nền kinh tế Thái.

Trong năm qua, cùng với nền kinh tế tăng trưởng chậm, xuất khẩu giảm, hoạt động du lịch trì trệ là sự

lên 38 lần vào năm 1992 và tiếp tục tăng lên vào các năm sau đó. Có sự chênh lệch trong mức sống giữa các tầng lớp dân cư là điều tất yếu khi lựa chọn chiến lược tăng trưởng nhanh. Nhưng trong khi khoảng cách đó đang được rút ngắn lại ở các nước Singapore, Malaysia, Indonesia... thì ở Thái Lan lại ngày một tăng lên, báo hiệu một điều không tốt lành. Sự phát triển không đồng đều giữa các vùng, giữa các ngành dẫn đến sự chênh lệch rất lớn trong đời sống dân chúng. Năm 1994, thu nhập của người dân Bangkok gấp 15 lần so với thu nhập của người dân vùng Đông Bắc nghèo khổ. Người nông dân vốn đã cơ cực do

THÔNG BÁO

Ban biên tập Tạp chí Phát triển kinh tế kính mời bạn đọc tham gia viết bài và mua tạp chí quý II. 1997, theo các chủ đề sau đây:

- Tháng 4. 1997: Quản trị dự án đầu tư.
- Tháng 5. 1997: Quản trị kinh doanh.
- Tháng 6. 1997: Phát triển doanh nghiệp vừa và nhỏ.

thu nhập thấp nay lại bị mất đất do bùng nổ các công trình lớn, các khu công nghiệp hiện đại. "Tức nước vỡ bờ", ngay từ đầu tháng 3 năm nay hàng ngàn nông dân Thái Lan đã bắt đầu cuộc đấu tranh đòi chính phủ giải quyết triệt để các vấn đề ruộng đất, cải thiện điều kiện làm việc và bảo vệ môi trường.

Ngoài các mặt tiêu cực xã hội thường thấy lâu nay ở Thái Lan như xì ke, ma túy, Aids, ách tắc giao thông, ô nhiễm môi trường... gần đây còn xuất hiện nhiều tệ nạn tham nhũng, bê bối như chuyện lái giả của Ngân hàng thương mại Bangkok và vụ vay 7,9 tỷ baht của các quan chức cao cấp chính phủ Thái để mua bất động sản và thao túng thị trường chứng khoán. Hay tệ nạn mua bằng cấp ở trường đại học Sakon Nakhon thuộc phía Bắc Thái Lan; rồi đến tình trạng dùng tiền bạc và bạo lực liên quan đến cuộc bầu cử hôm 17.11 vừa qua. Theo ước tính sơ bộ, các đảng phái đã phải chi ra tới 800 triệu USD cho các cuộc vận động tranh cử. Quả là một số tiền không nhỏ đối với một đất nước đang phát triển còn nhiều khó khăn như Thái Lan.

Giải thích cho sự "xuống cấp" toàn diện của nền kinh tế - xã hội Thái Lan trong thời gian qua có thể đưa ra vài nguyên nhân sau:

Thứ nhất, một sự bất ổn về chính trị đã tác động mạnh vào nền kinh tế. Thực ra đây không phải là vấn đề mới của Thái Lan vì chính trường Thái Lan vốn đã từng có nhiều biến động nhưng mức độ ảnh hưởng đến nền kinh tế xem ra không đáng kể. Tuy nhiên cứ kéo dài sự bất ổn đó cùng với những yếu kém của chính phủ liên hiệp do Thủ tướng Banharn Silpa Archua dẫn đầu ắt sẽ đến hồi phải kết thúc, như "một giọt nước làm tràn ly nước". Chính phủ đã chậm đưa ra những chính sách kinh tế vĩ mô nhằm cải cách nền kinh tế, gây tâm lý bất an trong giới kinh doanh cùng với tình trạng tham nhũng trong bộ máy nhà nước... tất cả đã làm mất uy tín của chính phủ Thái Lan đối với dân chúng trong nước và bên ngoài thế giới.

Thứ hai, sau một thời gian phát triển, nền kinh tế Thái Lan đang ở trong quá trình chuyển đổi từ các ngành khai thác tài nguyên phong phú và giá nhân công rẻ sang những ngành kỹ thuật cao, cần nhiều chất xám. Chính trong lúc giao thời này, do không có kế hoạch chuẩn bị ngay từ đầu, nền kinh tế rơi vào khoảng trống, hụt hẫng. Đó là thiếu một đội ngũ lao động chuyên môn có trình độ cao, một cơ sở hạ tầng có đủ điều kiện thích ứng với nền kinh tế chuyển đổi... Sự chuẩn bị các yếu tố trên đây là cần thiết và gấp rút về lợi thế về

giá nhân công rẻ và nguồn tài nguyên phong phú của Thái Lan đang bị mất dần trước sự lớn mạnh và hấp dẫn của các thị trường mới nổi lên như Trung Quốc, Ấn Độ, VN, Myanma...

Thứ ba, nếu so sánh với một số các nước trong khu vực như Singapore, Malaysia... thì vai trò của Chính phủ Thái tỏ ra ít thể hiện hơn trong hoạt động sản xuất kinh doanh của các doanh nghiệp mà chủ yếu là để cho các chủ doanh nghiệp tự quyết định. Phải chăng đây cũng là một yếu điểm trong đường hướng phát triển kinh tế của Thái Lan, bởi một sự can thiệp của chính phủ hoặc kiểm chế, hoặc thúc đẩy vào hoạt động các doanh nghiệp tỏ ra rất cần thiết, nhất là trong bối cảnh ngày nay khi nền kinh tế luôn biến động của nhiều yếu tố, kể cả bên trong lẫn bên ngoài.

Thứ tư, kéo dài tình trạng ách tắc giao thông, hủy hoại môi trường và các tệ nạn khác... Tất cả đã làm cho bầu không khí tự nhiên và xã hội đều bị ô nhiễm. Mặc dù Chính phủ Thái đã có những cải cách, nhưng chưa thật triệt để. Sự chậm trễ kéo dài là điều không thể chấp nhận được.

Xuất phát từ các nguyên nhân trên, để cứu nền kinh tế ra khỏi tình trạng suy sụp hiện nay, Thái Lan đang cố gắng giải quyết một cách đồng bộ các vấn đề sau:

1. Phải có một Chính phủ ổn định, dù mạnh để điều hành nền kinh tế đất nước. Sau kết quả cuộc bầu cử hôm 17.11 vừa qua, tướng Chavalit Yongchaiyudh, nguyên Bộ trưởng Bộ quốc phòng và là lãnh tụ của Đảng Nguyên vọng mới đã được bầu làm Thủ tướng thứ 22 của Thái Lan. Phó thủ tướng phụ trách các vấn đề kinh tế và một số Bộ trưởng là các chuyên gia giỏi của Thái Lan. Sự lựa chọn nội các mới của ông Chavalit chứng tỏ thiện chí muốn cải cách nền kinh tế theo hướng tích cực. Trong cuộc tiếp xúc đầu tiên với giới báo chí ngày tuyên thệ nhậm chức 25.11, Thủ tướng đã nhấn mạnh "nhiệm vụ quan trọng hàng đầu của Chính phủ mới là tìm cách giải quyết triền miên của nền kinh tế Thái Lan. Ông cho biết thêm... sẽ có những biện pháp khuyến khích xuất khẩu và gia tăng tiết kiệm trong dân chúng. Hy vọng những lời nói của ông Chavalit sẽ trở thành hiện thực.

2. Chuẩn bị tốt các điều kiện chuyển đổi sang nền kinh tế với các ngành kỹ thuật cao hơn. Điều đó đòi hỏi chính phủ phải đặc biệt đầu tư nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ và công nhân để có trình độ chuyên môn cao. Theo ước tính, hàng năm Thái Lan cần 10.000 kỹ sư, nhưng các hệ thống đào tạo chỉ mới cung cấp được một nửa. Số người giảng dạy các

bộ môn kỹ thuật ở các trường đại học ngày càng ít vì họ thường bị thu hút vào các công ty với mức lương cao hơn. Như vậy, chính phủ Thái phải có một chiến lược phát triển toàn diện nguồn nhân lực, coi đó như một trong các nhiệm vụ hàng đầu hiện nay.

Mặc dù, các năm qua, Chính phủ Thái Lan đã chú ý đến việc nâng cấp cơ sở hạ tầng nhưng nhìn chung cho đến nay, cơ sở hạ tầng của Thái Lan vẫn còn yếu kém, các sửa chữa mang tính chắp vá, không căn bản, chưa đáp ứng được nhu cầu chuyển đổi của nền kinh tế. Cần có những biện pháp tích cực và đầu tư thích đáng cho cơ sở hạ tầng.

3. Chính phủ cần quan tâm nhiều hơn nữa đến hoạt động sản xuất - kinh doanh của các doanh nghiệp. Trong bối cảnh nền kinh tế sắp rơi vào chỗ suy thoái như hiện nay, các biện pháp tài chính sẽ tỏ ra hữu hiệu hơn. Theo quan điểm của một số chuyên gia kinh tế Thái Lan, một trong các việc nên làm ngay đó là thực hiện việc cắt giảm thuế thu nhập của công ty vì mức thuế này hiện nay ở Thái Lan là tương đối cao so với các nước láng giềng trong khu vực. Ngoài ra, để ngăn chặn bớt tình trạng nợ ngắn hạn đang gia tăng, chính phủ cần có những biện pháp hạn chế vay tiền của các ngân hàng địa phương và ngân hàng nước ngoài, đồng thời gia tăng đầu tư trong nước.

4. Giải quyết triệt để tình trạng ách tắc giao thông, ô nhiễm môi trường và các tệ nạn xã hội, từng bước lành mạnh hóa môi trường để có thể thu hút được 9 triệu du khách vào năm 2000. Đồng thời tích cực liên kết với các nước trong khu vực để xây dựng tuyến du lịch cho cả vùng. Bên cạnh đó, để giảm bớt sự thâm hụt trong cán cân tài khoản vãng lai, chính phủ nên có những biện pháp khuyến khích người dân Thái đi du lịch trong nước.

Nói tóm lại, để khỏi rơi vào ngưỡng cửa của sự suy thoái, Thái Lan đang cần "một liều thuốc đắng" bõ vào nền kinh tế. Điều đó đòi hỏi sự cố gắng rất lớn của Chính phủ mới. Khó khăn mà Thái Lan đang phải trải qua là những thách thức không chỉ riêng có ở Thái Lan mà còn có ở nhiều nước đang phát triển khác khi lựa chọn chiến lược tăng trưởng nhanh. Hy vọng rằng dưới sự lãnh đạo của chính phủ mới, đứng đầu là Thủ tướng Chavalit, Thái Lan sẽ sớm thoát ra khỏi tình trạng hiện nay để có đủ bản lĩnh bước vào năm đầu của kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội lần thứ 8 (1997 - 2001) và "Tầm nhìn 2020" với mục tiêu trở thành một nước công nghiệp mới mà chính phủ đã đặt ra.